

**TARA NOASTRA**  
**FOAIA POPORALĂ A**  
**„ASOCIATIUNII“**

**REDACTOR:**

**OCTAVIAN COEA.**

## CUPRINSUL:

	Pag.
Poezia noastră populară (doina) . . . . .	757
Vierul: Să luminăm poporul asupra trebuinței de a replantă viile . .	761
A. P. Bănuțiu: Achim Filăru . . . . .	763
Delasântioana: Scrisori către țărani . . . . .	767
S. Tamba: Snoave . . . . .	769
Știri . . . . .	770

---

### *Înștiințare.*

*Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.*

*Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.*

---

### *Cetitorilor.*

*Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.*

*Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.*

*Abonamentul e pe an . . . 4 cor.*

*Pe jumătate de an . . . 2 „*

*Pe trei luni . . . . . 1 „*

*Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiu — Nagyszeben. Asociațiune.*

---

*Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povețe economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.*

*Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.*

---

# TARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

<b>Abonamentul:</b> Pe un an . . . . . 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni . . . . . 1 „ Pentru România . . . 6 Lei	<b>REDACTOR:</b> <b>OCTAVIAN GOGA.</b>	Redacția și administrația: <b>Sibiu (Nagyszeben)</b> Str. morii, 6.
---	---	---

## POEZIA NOASTRĂ POPORALĂ (DOINA).

Frumoase sunt cântecele noastre! Și cât de mare este însemnătatea lor și cât de adânc e înțelesul și rostul, ce 'l au în viața sufletească a poporului român!... O vorbă nemțească in-deamnă, să te ferești de oamenii, cari nu iubesc cântarea, fiindcă sunt răi și primejdioși. Dacă e adevărat, atunci Românii sunt oamenii cei mai buni din lume, ori cum îi numește poetul: „cei mai buni copii ai firii“, căci eu anevoie vei găsi Român, căruia să nu-i placă cântarea, care să nu-și verse toată bucuria și tot amarul din suflet în cântece de veselie, ori în tânguire de doină.

Poezia noastră populară, această bogată și atât de felurită podoabă a sufletului românesc, a pus lumea în uimire, prin frumsetile ei mișcătoare, prin avânturile îndrăznețe și prin tainicele și minunatele ei înțelesuri. Invățați străini, cari s'au apropiat cu simțiri reci și cu gânduri indoielnice de poporul nostru, ca să-i cerceteze toate însușirile și ascunzișurile sufletului, au rămas înmărmuriți de bogăția fără seamăn și de atâta frumsetă aleasă, câtă cuprinde poezia noastră populară, această floare neprețuită, care răsare, în chipul cel mai firesc, din sufletul poporului, cum răsare de pildă holda de aur dintr'o câmpie mănoasă. — Li s'a topit învățaților străini, la vederea acestor frumseti, toată ghiata din suflet și au mărturisit fără incunjur, că *rar popor, care să se poată mândri cu asemenea comori fermecătoare*, cum sunt cele ascunse în *poveștile noastre*, cari izvorăsc fără sfârșit, în lungile seri de iarnă, din rostul cutărei mătușe ori cutărui „*unchiaș sfătos*“, în *cântecele și doinele* noastre, cari întovărășesc întreg traiul poporului român „din straja dimineții până 'n noapte“ — în snoavele, gâcitorile, orațiile și proverbele noastre, cari toate scânteiază de istețimea ageră, de șiretenia iscusită ori de înțelepciunea scumpă a cutărui „*Stan pățitul*“.

Toată viața Românului, din leagăn până în mormânt e străbătută de farmecul poeziei, de înălțătoarele mângăieri ale cântării. Incepând dela „Nani, nani copilaș *dragul mamei ingeraș*“ cu care își adoarme Româneța odorul, și până la *bocetele*, cu cari și-l petrece la groapă, nu este clipă în viața poporului nostru, din care să nu nască un cântec și nu este simțire în sufletul lui, care să nu-și afle tălmăcirea în glas de vers. Dacă e vesel, dacă e în joc Românul, mișcarea sufletului și a trupului o însoțește cu *hore* și *strigături*; dacă boalește, vin *farmecele* și *descântecetele* să-l scape de boală; dacă îi este sufletul însetat de isprăvuri vitejești, îi vine un cântec haiducesc pe buze, de e vară, de e toamnă — *doina* totdeauna îi este tovarășa cea mai neclintită. De aceea cântă Românul:

„Frunza 'n codru cât învie  
Doină cânt de voinicie.  
Cade frunza jos în vale  
Eu cânt doina cea de jale  
Doină zic, doină suspin,  
Tot cu doină mă mai țin....

Doina aceasta, care reoglindează întreg traiul poporului nostru, izvorește din sufletul lui tot în acelaș chip, cum ne arată d. p. poetul nostru Gh. Coșbuc în poezia sa „*Povestea cântării*“ taina cea mare, cum se naște cântecul:

„Ascult cum își freamătă cântul  
Pădurea, pârăul și vântul;  
E cerul al meu și pământul,  
Și cânt ea și ele și eu.  
În urmă-mi popoarele cântă  
Cântări dela mine 'nvățate:  
Și tot ce e 'n sufletul meu  
E 'n sufletul lumii mirate“.

Gh. Coșbuc: (*Ziarul unui perde vară* pg. 158.)

„Doina noastră dragă — spune un scriitor mai tinăr C. Sandu-Aldea) — n'a fost făcută de nimeni, ci a răsărit în sufletele românești din freamătul pădurilor, din murmurul izvoarelor, din cîrîpîtul ciocărlîilor, din strălucirea soarelui, din nopțile cu lună, din chiotul voinicilor, din suferința adâncă a *întreg neamului românesc*“.

Simțirile cele mai felurite, cari elocotesc în adâncul nepătruns al sufletului nostru, își găsesc cuvântul potrivit în cuprinsul doinei românești. Dela dragostea cea mai delicată până la ura cea nebiruită și până la sfâșietoarea jale și durere, de care a fost și este umbrit traiul neamului nostru — nu este coardă a sufletului românesc, de tremurarea căreia să nu răsune o *doină*.

Iată, cum doinește de pildă Românețuța biruită de cea mai infocată dragoste:

„Du-mă bade și pe mine	Ca să nu mă vază nime.
Unde mergi în țări străine,	De ți-a părea brăul greu,
Fă-mă peană 'n clopul tău	Fă-mă lumină de său
Ca să te umbresc mereu.	Și mă pune în sânul tău
De ți-a fi bade rușine	De-i vedeă, că mă topesc,
Fă-mă brău pe lângă tine	Suflă, să mă răcoresc!

Fă-mă lumină de ceară  
Și mă pune (a) susuoară  
Și mă du cu tine 'n țară  
Că eu, unde-i însăra  
Calea ți-o voi lumină.

Ar fi foarte greu de aflat în poezia populară a altor neamuri icoane și asemănări, cari să arete, să zugrăvească atât de puternic, tot focul mistuitor și toată dragostea neînfrântă a unui suflet curat.

Sau cum s'ar putea înfățișa mai frumos tăria unei dragosti sfinte, care nu incolțește numai în sufletul omului, ci cuprinde întreagă firea — decât în doina următoare:

Mândro de dragostea noastră,	Mirosind a noua țară
Răsărit-a pom pe coastă	A rujă și a scortişoară.
Cu frunzele de argint	Dușmani l-au oblicit
Lumea 'ntreagă mirosind	Cu săcurile-au eșit,
Și toată lumea <i>sfințind</i> ;	Cu săcuri și cu topoare
Cu frunzele de aramă	La pământ să ni-l doboare.

Ca dragostea, tot atât de puternică și copleșitoare e și ura cântată în multe doine. ura care s'a înrădăcinat în sufletul poporului, împotriva tuturor așupritorilor și răufăcătorilor săi și care răsufliă în doine de felul aceleia, în care poporul își arată dorul de răsbunare, astfel:

*Foaie verde de susaiu*  
O veni luna lui Moiu  
Să mă suiu în deal pe plaiu  
Să-mi fac plug cu zece cai  
Să pui plugul să brăzdez  
Unde-o fi câmpul mai des;  
Să trag brazda dracului  
Din marginea satului  
La ușa hogatului“!

sau în care se îndreaptă către ciocoi cu următoarele dorinți:

„De te-aș prinde *cațaoane*  
La crucea de iatagane  
Să-ți dau foc la fustanele  
Să scape țara de ele  
De rele și de belele“.

Aceste versuri au izvorit din împrejurările nespuse de triste și grele, în care se află Țara românească și Moldova, cu o sută două de ani înainte de zilele noastre, când adevărații ciocoi de neam străin, Grecii fanarioți, jefuiau țara și schingiuiau poporul sărac, pe care îl apărau *haiducii*.

Fiindcă întreg traiul din trecut al neamului nostru a fost un șir nesfârșit de dureri și suferințe, toate păsurile și întreaga pătămire noastră e cântată în o mulțime, fără număr, de *doine tânguitoare*.

Vreme îndelungată codrul a dat loc de adăpost Românului și poienele lui cu pajști de verdeață l-au aciuit și frunza lui deasă l-a ferit din calea celor ce îi cătau pierzarea. De atunci „*codru-i frate cu Românul*” și toate doinele încep cu „*frunză verde*”.

„Frunză verde de pe baltă  
Fostu-mi-a și bine-odată  
Dar s'a 'ntors frunza pe tău  
Și-am ajuns la atâta rău...

ori

Jeluirem și n'am cui  
Jeluirem codrului  
Codrului voinicului...  
Codru-i jalnic ca și mine  
Nice frunza nu-i rămâne,  
Fără numai ramurile  
Să le bată vânturile...

Toată durerea și jalea omului ajuns la sapă de lemn o arată *doina* aceasta tânguitoare :

Năcăjitu-i omu, Doamne  
Când se culcă și n'adoarme  
Da-i mai năcăjit atunci  
Când își dă boii pe junci  
Și-și dă juncii pe juninci  
Junincile pe opinci...

Soartea tristă a sărăcimii o împărtășește parte mare a popoului de rând, a țăranilor, cari dela o vreme ajungând să nu mai poată răbdă multe suferințe și lipsuri, se tânguiau în glas de doină astfel :

Bată-te crucea bogat  
Om bogat și fără sfat  
Toată iarna te-am rugat  
Să mă iei la tine — argat;  
Vorba nu mi-ai ascultat  
În samă nu m-ai băgat.  
Toată iarna am venit  
Toată iarna ți-am cerșit,

Să-mi dai două trei parale  
Să iau mălăiaș și sare  
*Că-mi mor copiii de foame.*  
Vorba nu mi-ai ascultat  
În samă nu m-ai băgat  
Și-astă iarnă am iernat  
Mai colea de Calafat  
Într'un bordeiu dărimat,

Picătura m-a picat  
 Crivățul m-a înghețat  
 Fumul că m-a afumat  
 Roibul, că mi-a leșinat.

Bată-te crucea bogat  
 Om bogat și fără sfat  
 Ce mă porți prin sat — legat  
 Zici, că birul nu ți-am dat...

Cele mai multe *doine* având nota aceasta de tânguire și de tristeță adâncă, mulți dintre învățați văd în *doină* o cântare de jale, care arată toată suferința poporului românesc.

Acest înțeles îl dă *doinei* un poet al zilelor noastre (O. Carp) scriind:

„Atât de trist răsună doina  
 Fără cuvinte înțeleasă  
 Ce dor își spune cine-o cântă  
 Și ce durere îl apasă?”

Ascult'o bine cum adie  
 Din munții noștri până 'n vale  
 Și spune-mi, dacă știi vr'un cântec  
*Mai dulce și mai plin de jale*

Nu-i plânsul unei inimi numai  
 Și-al unei clipe trecătoare,  
 Ci neamul nostru-'ntreg își plânge  
*Durerile, de care moare!*

Alții nu găsesc în doina noastră chiar atâta tristeță sfâșietoare. Așa d. p. unul dintre fruntașii literaturii române de azi Alex. Hodoș (Ioan Gorun) spune, că glasul tânguios al doinei nu talmăcește simțirea vre-unei dureri de moarte, ci doina e „visul și dorul de bine, de drag și de frumos, e visul și dorul fericirii; nu e desnădejdea — nădejdea este sau și mai mult: e așteptarea, e chemarea duioasă a celor ce se văd venind, a celor ce vor veni fără teamă și fără îndoială”...

Deci pentru mângâierea și ușurarea vieții noastre și de dragul acelor șire nesfârșite, cari vor veni fără îndoială să poarte mai departe numele și traiul nostru, să păstrăm această comoară nespusă, care zace în poezia noastră populară, să îngrijim cu sfințenie legăturile de frățietate și tăria dragostii, ce ne dă cântarea românească. Să nu încetăm niciodată a cânta *doina noastră* răsarită din dor și jale — și din care izvorește *nădejdea*...

## SĂ LUMINĂM POPORUL ASUPRA TREBUINȚEI DE A REPLANTA VIILE.

Cum am arătat, viile sunt izvor de bunăstare, în unele locuri chiar de îmbogățire. Pustiirea lor a pricinuit în mare parte scăpătarea de față a poporului nostru, înglodarea în datorii și emigrarea.

Socotiți ce grozăvenie de pagubă este pentru o comună care s. p. producea în tot anul 5—6000 ferii de vin, care însă acum

de peste 20 de ani nu mai produce nimic. Perderea se urcă la sute de mii.

Poporul simte povara ce-l apasă, dar nu-și poate da samă de mărimea răului ce, prin dănuirea stării de azi a lucrurilor, nu scade, ci crește. Lui îi lipsește putința de a se ridica singur din această stare primejdioasă, și trebuie să-i sărim într'ajutor. Cine să-i sară într'ajutor? Negreșit noi, cei ce trăim în mijlocul lui, și dela el, și cari, de va avea poporul, vom avea și noi, iar la dincontră rău va fi de toți.

Cum să luminăm poporul?

Iată așa: îl vom aduna acum în timpul iernii, și vom sta de vorbă asupra nevoilor lui de tot felul indeosebi și asupra trebuinții de a replantă viile pustiite și chiar de a sădi altele nouă.

Îl vom arăta amănunțit pagubele îndurate ani de-a rândul în lipsa viilor

Îl vom dovedi că replantarea cu viță de-a noastră nu mai merge, și că încercarea aceasta făcută de mulți a fost și va fi o muncă zădarnică.

Îl vom îndemna să lovească și el cuiul drept în cap, să înceapă replantarea cu viță americană.

Îl vom învăța să rigoleze (să desfunde) locul pentru plantarea viei. Timpul cel mai potrivit spre acest sfârșit este în cursul iernii.

Vom stărui să înceapă și cu mai puțin, cu 100, 200 de vițe deodată. În chipul acesta va rigola pe rând, an de an câteceva și nici greutatea cheltuielilor nu o va simți din samă afară.

Arătasem și noi că viță americană fără rădăcină, clasa I se poate căpăta cu K 12.— mii;

Viță americană fără rădăcină, clasa II cu K 6.— mii;

Viță americană cu rădăcină, clasa I cu K 24 mii;

Viță americană cu rădăcină, clasa II cu K 12 mii;

Viță cu rădăcină, altoită în crepătură, cu K 200 mii;

Viță altoită în verde, cu K 100 mii.

Iată deci că prețurile nu sunt chiar de spăriat; mai cu samă dacă vom cumpăra viță nealtoită și vom altoi-o noi împreună cu poporul.

Vom stărui prin urmare ca în fiecare comună să fie măcar o persoană care să știe cum trebuie cultivată vița americană. În unele comune a învățat însuși învățătorul sau preotul aceste lucrări ca să le poată răspândi și în popor. În alte comune s'a deprins cutare tinăr mai îndemânic și în multe locuri au în-



vățat și fetele să altoiască. Va veni timpul ca toți plugarii să deprindă aceste lucruri neapărat trebuincioase; acum trebuie însă făcut începutul și celelalte vor urma de sine.

Datați-i să cetească și cetiți-i înșivă scrierile cele mai bune despre cultura viței americane. Prin aceasta veți face un pas însemnat spre deslegarea trebei privitoare la cultura viilor.

Căutați, frați preoți și învățători, de scoateți poporul din vultorea în care a fost aruncat prin filoxeră, și fiți incredințați că i-ați făcut un mare bine.

Mai mult însă decât orice va ajuta pilda noastră; pentrucă după ce am încercat și am izbutit, vom putea zice cu drept cuvânt: „Mergeți și faceți și voi așisderea“.

Și vor face.

*Vierul.*

## ACHIM FILĂRU.

### Monologul III.

(Înceiere).

*Achim* (răsuflând profund). Da numa dimineața ce să vezi, iacă să vedeă, dragii mei, o limbă de pădure.. eră gura Americii, aci cum tuni în Neiure. (O voce: Noa prostu de Colun, dacă n'o vrut să vie și el!?)

*Achim*: Păi stăi să vezi numa, că s'o 'ntors treaba. Vorba popii din Mesteacăn: „mut, da hoț!“ Că Colun de rău și de prost ce eră, numa nu 'mpungea! El dac'o auzit de norocu hăluia s'o pus și-o vient și el și până ca să-l simtă Cristea, s'o și 'ntors înaintea lui la 'mpăratu și ice: „înălțate 'mpărate am descoperit o țară nouă și-ute 'ți aduc daruri dela oamenii eia, cari se roagă să-i cuprinzi și pe ei!“ Că-i adusese niște melci și scoici și cărigi și colți de alifanți, de-l luă minunea pe 'mpărat, că nu mai văzuse fel de lucruri ca elea. Și de bucurie l-o 'ngrămăditu-l cu avere și case și l-o pus pe Amărigu vâtaf peste-un cap de țară.

Noa bine, da când s'o 'ntors Cristea și i-o adus împăratului știre bună de isprava ce-o făcut, hăsta 'n loc de mulțam o 'nceput a-l certă și-a strigă să-i răpăluiască corabia, — că să cam hodorogi-se de-atâta drum. Și cum n'avea omu bani, ca pupază pe colac, l-o mai băgat și 'n temniță. (O voce: Noa vezi așa!) *Achim*: Așa o fost, zău, istoria asta: hăl cuminte și drept o murit în sărăcie și strambu o trăit în belșug și bogăție. (Exclamații!).

*Achim* (dup'o pauză scurtă, altă gamă). Atunci eră sălbatică lumea pe-acolo, da acuma s'o 'ntărit America, de ice-că-i o mi-

nune, c'ar face casele tot de fer și le 'mbracă numa cu un ziduleț dintr'o cărămidă. Și-s inalte de te ia groaza, alta are și treizeci de contignății. Stă s'ajungă cu podu 'n cer. Apăi scria nepotu nostru, c'ar umblă traivanele și pe pământ și pe sub pământ și pe deasupra caselor, pe șine de fier. Și ice-că urlă fabricile ziua 'ntreagă de-l asurzește pe om. Cât fier îi în lumea asta, tot acolo 'l duce la topitoare. Doamne-ferește, că scria 'n gazetă, c'un ficior din Ștena ar fi căst oblu 'n căzanu cu fier topit. (O femee: îiiii! nu mai spune... și-o murit!?)

*Achim*: Ba o stat să se socotească, că ce să facă?! Vezi bine, c'o murit bietu, că s'o topit în loc! Ba lucră bieții Rumâni ca vitele și creștării eia 's plătiți cu sudori de sânge! Pe dreptu, și nici nu zic, că unii câștigă, da zău cu prețu sănătății. Ute Andreiu vecinului,.. geaba ș'o făcut casă și șură nouă, geaba ș'o luat boii hei șvaițări, că cum dă toamna numa-l auzi: căhi, căhi!.. tușește mereu! Nici un pic nu-i sănătos omu la inimă, că să plângea mumă-sa 'ntr'o zi câtă muerea noastră, ice: „dragă, mi beteag rău ficiorul“. Cine-i tare, o duce nu-i vorbă, și 'n America. Da mai e o pricină pe-acolo, c'o făcut o lege strânsă despre partea mueretului. Să n'ai cumva v'o amestecare, v'o lecută de dragoste cu boreasa altuia, că... (Un băețandru s'apropie și-ascultă).

*Achim* (poruncitor) mă băete, du-te tu mai incoala, c'aci-s alte vorbe! (Băiatul se retrage).

*Achim*: ...că te găsește primejdia! Ori o iei de nevastă, ori mai multe nu-s, că e un pâligrاف de lege, de te bagă prins pe zece ai!.. Da asta una-i lege proastă! Căz doar dragostea Dumnezeu o lăsat'o 'ntre oameni și nici-o lege n'o putut-o opri și nici n'o opri-o, cât o fi pământu și oamenii. Aici n'o brodit-o anglezu, cât s'ar țineă el de 'nvățat.

Încôlo fac minuni, că pe nemții i-o 'ntrecut cu cinci poște. Vine vremea de, — Doamne-apără! (și face cruce) de mai vedem ș'altă zmințeală! Zice că să facă acum valoane umplute cu gaz cald, ca să poarte pe oamenii pe sus,.. să zboare ca pasărea. (O voce: aia n'o mai fi șuhan!). *Achim*: Taci creștine, nu grăi, că-i scris la gazetă. Cetea ande dascălu, c'ar fi găst și cărma, de-l sucește pe-unde vreă, la dreapta, la stânga, în sus, în a-josurea, știi ca pe „tumbila“ haia cu care umblă angineriu de comesație. (Oftând adânc). Mintoasă nație anglezu! Da mai în toamnă auziam c'ar bate tiligrafu fără drot, numa așa pin vânt... noa asta să mi-o spui tu cum vine, vere Niculaie? Să te 'nțelegi tu om cu

om, așa pin văzduh. Facu-mi sfânta cruce, c'aci nu-i modru să n'aiv' amestecare cu Scaraoțchi! Ne dăm pe mâna dracului, asta-i hotărită. Ca să meargă hârtia pe drot, mai înțeleg. da să meargă ia așa: „hai, — dute“,... asta nu-i curată și să mă chiar ferească Dumnezeu, să nu mai bat tiligrafu cu ajutoriu cornuratlui.

Incolo 'mi place de oamenii eștia că-s adunători și ice c'ar fi având unii bogății mari. Este unu de-i zice Cârnecia. Pecum am ținut sama de vorbe, spun c'ar fi fost el prăsit dintr'o Rumână din Țara Oltului, că s'o fost ținând ea pe vremuri c'un anglez. Da el, vorba, ș'o pierț națiunea rumânească, că l-o făcut mumă-sa acolo și l-o botezat în biserica angliușului. Acuma-i de-ai lor, noa. Și să vezi numa, afurisitu de Oltean o 'nceput o ca sluguliță 'ntr'o boltă de fierărie ș'o dus'o așa de bine, c'azi are atâta putere de oțal, c'ai putea să umpli o sută de magazine cu el. De-ai-a-i și zice lui: Craiu oțalului. Ș'apăi bănet atâta are, de nu mai știe nici el ce să facă cu bahametu ăla de creițari. (O clipă, pauză).

Ia da anu ăsta tot o pățit-o și el.

Io încă n'am știut, da mi-o povestit întâmplarea, cuntabilu băncii din Prăpăștiș.

Mă duc alaltăeri o fost două săptămâni c'un vecsăl, să ridic o sută de bani buni. Ca chizași iscălise părintele — că ne-avem noi bine tare și ne știm din ce neam de oameni ne tragem — și Șofronu Dudii, tot om fain și fruntaș, pecum știți. Fiind și zi de mărturie, mă repez, cum zic, și-i spui-io: „ute domnu cuntabil, am vreă să ridicăm nescăi creițari pintu o daraveră cu niște rămători, să iertați“. Da el una și scurtă: „nu putem da nici un ban, nene Achime!“ Zic: „de ce?“ Ice: „ute dece, fiin'că s'o certat Ruzivel cu Cârnecia“. „Da, de mine, certe-să — zic — ce-am eu cu Coșcovel și cu Cârnecia?“ O răs el noa de gluma mea și-apăi o dat a-mi spune mai descurecat, cum stă lucru.

Ruzivel, adecâtelea, îi ca un fel de 'mpărat în America și l-o chemat pe Cârnecia și i-o zis: „dă-ți tu, omule, oțalu, să ți-l cumpere statu, că tu, bătrân cum ești și cum n'ai nici celezi, nu mai poți joi cu negustoria și vine-o vreme de ți-să ruginește hăl oțal în magazine“. Da el, ca 'mpuns de șarpe, ice: „nu-l dau, Doamne-ferește!“ Hăla: „dă-l!“ hăsta: „nu l dau!“ și s'o pus în cotoare. Da Olteanu tot mai afurisit, ș'o scos toți banii cari îi aveă 'n cassa statului și num'odat' o 'nceput a să tulbură apele banilor și-a face crețe-crețe, știi, ca cum ai aruncă doi bolovani

vrăjmași într'o apă stătătoare. Și-o fost așa de bine, c'o ajuns o undă până la noi, de-am simțit-o cum se cade. Io bunăoară n'am putut trimete din pricina asta num'un cap de porc în ghindă, măcar mă țineam cu nădejde, să sloboz trei. (Un bătrân: auzi-numa?... adecă de-aia s'o scumpit banii, foc?)

*Achim*: Vezi bine! Că dacă ș'o scos Cârnecia banii din cassă, o cotate Ruzivel a să 'mprumutâ dela băncile de dincoaci de apă. Și ele dac'o simțit că hăla-i lipsit, o 'nceput a ridică camăta. Ughian chizaș să fie ăla, ca să ridici acuma crețari din bancă!

*Achim* (după o clipă de pauză). Așa cu America. De una, ce să zic, că pe-o parte-i bună, că fac ai noști bani frumoși și cari au norocu să să 'ntoarcă, să 'nchielmează cu căsuțe mai zmulse, cu șuri și alte acareturi mai bune. Numa cât mulți s'așază pe-acolo și să 'nstrăinează de țară. Și io tot zic ca bătrânii, că:

„Fie pânea cât de rea,  
Tot mai bună 'n țara mea!“

Ori cum zice alt cântec:

„Vai de lin și de pelin  
Și de omu cel străin  
Că b'ă apă 'n loc de vin  
Și trăiește cu suspin!“

Adevărat noa că 'n timpu din urmă spun că și-o făcut așezări bune pe-acolo, au tovarășii, au gazete, ba și popi. Decât este-o pricină mare, că Rumănu-i om de zarvă petutindinea: să ceartă uniții cu neuniții, ca la ușa cortului!

Io am zis destul, că unația și neunația ne face bucluc și rușine și tot văz că nu s'astâmpără nici în țara americanului. Vine rândul, c'o trebui să-i domolească anglezu și să șteargă ele patru puncturi cari ne desparte bisericile. Vorba popii Pitigoi din Prăpăștiș: „o-i spirtu sfânt, o-i duhu sfânt... tot un drac și de ce să ne mai facem de răs?“ (Se scoală). Ei, ai noștii... s'o cam plecat sfântu soare, . . mai rămâneți? Hai să mai vedem de ele vitișoare, c'or fi flămânzit săracile, că ieri toată zăulica o tot întins la plug. Noi l-am ținut numa de coarne, da pe ele le-am tot pleznit cu biciu, să meargă.

America, despre partea mea, facă ce-o vreă, că io-unu nu mai trec balta, zău-io. Când mi-o veni ceasu, oi apucă coala 'n delucianu 'ngropătorii, să mă hodinesc alătura de moșu și de tetea. Atât! (În vreme ce pleacă, cortina cade). *A. P. Bănuțu.*

## SCRISORI CĂTRA ȚĂRANI.

## XI.

(Sfârșit).

*In casă trebuie să grijească muierea de curățenie.* Adecă să lase în toate zilele ferestrele deschise câteva ceasuri, să nu mai sufere vițelul în casă și să-i facă culcușu 'n grajd, totdeauna după ce face măcăliga să spele ciauul iar nu să-l lase să se întărească coaja de măcăligă pe el și-apoi să facă alta peste ea, cum fac unele muieri leneșe, furculițele și lingurile să fie spălate după toată mâncarea, că doară nu-i lucru mare să pui o oală cu apă la foc să se încălzească până fierbe măcăliga; odată sau de două-ori pe săptămână să le frece bine cu cenușe; blițele asemenea trebuie spălate 'n apă caldă după fiecare mâncare, că dacă nu se face aceasta regulat apoi pe rămășițele de mâncare de pe ele s'așează muștele și cum muștele umblă peste tot locul aduc vermuleții multor boale, cari sunt așa de mici de numai cu ochianul îi poți vedea, dar dacă odată apucă în om prin mâncare apoi ei se înmulțesc foarte repede și așa omul se pomenește bolnav de tifus, de scarlatină și de alte boale primejdioase fără să-și dea seama cum.

Asemenea, dacă casa are podile, muierea trebuie să le spele cât mai des. Apoi în sarcina ei mai cade să grijească de celăr și de pivniță ca ele să fie curate și în bună rânduială.

*Curtea și grajdul însă cade în sarcina bărbatului.* Indată ce ți-a rânduit Dzeu să ai o curte, încă din ziua întâia, trebuie să-ți faci privirea roată și să vezi cam ce-ar fi de făcut. Dacă sunt găuri mari în curte unde s'ar putea strânge apa de ploaie să le astupi, dacă curtea-i mai joasă ca ulița să începi a cără pe încetul pământ și petriș ca să o ridici, ca așa apa de ploaie să se scurgă în pârăuțul de lângă drum, pentru că în apă încă se prăsesc viermuleți de aceia mici cari aduc boalele cele multe. De-i gardul stricat și n'ai putere să-l faci din scânduri, fă-ți gard viu, dar curtea fără gard să n'o lași că-i ca omul fără haine pe el, de nu-i poarta bună chipzuiește și-ți cumpără pe rând scânduri, adu-ți stâpi din pădure și fă-ți o poartă, colea încrestată, cum numai noi Românii le știm face, că poarta-i cinstea căsii, că pe ea intră și ies toți ceice ne caută casa. Iarbă'n curte să nu suferi, doamne ferește, că'n curtea unde crește iarbă nu-i vedea găzdeceag până-i hău și ciacău. Apoi, de-i curtea mare, și ai unde te'ntoarce cu carul, și de-ți mai rămâne un colț de loc, să-

dește acolo unul sau doi frăgari, că ei pe lângă că improspătează aerul și adumbresc casa dar mai dau de mâncare și la galițe. De ai fântână 'n curte și nu-i apa bună cură'to și n'o lăsă cu coșul stricat că-ți batjocorește curtea ori îți poate cădea vr'un copil in ea.

Acum dac'ai gătat cu curtea și nu mai vezi nimica de făcut, întoarceți ochii spre casă și spre grajd. Lucru ăl mai de căpetenie la casă este să fie cât se poate mai înaltă și să aibă ferestri cât mai mari. De-i joasă, fă cum te-o milul Dzeu, și câștigă-ți câteva bârne și ridic'o, de-s ferestrele numai cât capul fă-le pe 'ncetul mai mari, ca să poată intra lumina și aierul prin ele.

Un gospodar bun nu se lasă nici-odată să n'aibă câteva cară de pământ galben în curte. Fă și Dta așa, că nu-i rău...

Și toamna, după ce ți-ai strâns bucatele, lucru ăl mai grabnic să-ți fie, ca să-ți cercetezi casa și grajdul și să vezi cam ce stricăciuni au suferit în cursul anului. Apoi de găsești că a căzut tincuiala din cauza ploilor, fă-ți pământ galben și astupă cu el jur împrejur, toate găurile cari le-a făcut ploaia, așa ca să nu răzbată zăpada și umezeala iernii la lemn sau la cărămidă și s'o umezească, că casa umedă încă-i o locuință mai rea ca iadul, pentrucă aduce foarte multe boale și dureri de oase. După ce-ai cărpit-o jur împrejur spoiește-o frumos și, dă-i pace. Acum sue-te pe coperiș și cercetează-l cu deamăruntul și de vezi că pe undeva curge apă în pod astupă ca să nu mai curgă, că-ți strică bucatele și-ți putrezește bârnele, că picătura, vezi Dta, face pic, pic, dar, dacă nu-i dai de veste, face-odată poac și-atunci tē pome-nești cu grinda 'n cap. Cercetează cuiele dela scara pe care te sui în pod, și de vezi că unul s'a slăbit înlocuiește-l cu altul, pentrucă de multeori și-au frânt oamenii grumazii, și-au rămas schilozi din pricina asta. Nu lăsă nici-odată ca locul grapii să fie în dreptul ușii podului sau al șoprului și pune-o cu colții la vale într'un loc unde nimeni nu poate cădea în ea.

Dac'ai gătat și cu coperișul căsii întoarce-te cătră grajd, că și vitele au lipsă ca și oamenii de aer curat și de lumină, dacă vrei să ai vite grase și sănătoase și să-ți dee lapte mult și câștig la vânzare.

Fă dar și cu grajdul ce-ai făcut cu casa, fă și cu șura ce-ai făcut cu grajdul, și cu grânarele, până și cu coliba cănelui că el, săracul, încă vrea să-și aibă culcușul lui tihnit.

Și dacă le-ai făcut toate astea, pe rând și cu socoteală, și de ți-s hambarele pline, apoi așteaptă în liniște iarna, umple-ți

pipa de țăbac și pe când sfărmești cucuruzul și te uiți la pâl-păiala aurie a focului, pune pe Nițu să-ți cetească din scrisorile mele, ca așa să muncească mânilor, să se veselească ochiul și creierul să-și câștige hrana învățăturilor, ca să te ducă tot la mai bine.

Vezi așa, bade Șofroane!

*Delasântioana.*

## SNOAVE.

S'au certat, s'au încăerat și'n încăerare unul trosc! cu cio-magul în capul celuilalt. Cel lovit nu stă mult pe gânduri, ci se pune și-și dă sufletul în mânilor Celui dela care l-a primit; iar cel cu sufletul îngreunat de păcatul omorului, ajunge înaintea legii. —

— Bine, omule, nu ți-e frică d-tale de bătaia lui Dumnezeu? — zice judecătorul.

— Ba frică d-le.

— Ei, cum de-ai omorit atunci pe om, pentru nimica toată.

— N'am vrut să-l omor, d-le, — martor 'mi este Cel de sus.

— N'ai vrut!... Vorbă să fie!... Omul, care nu dă cu gândul de-a omori, nu dă 'n cap, ci dă peste spate, peste picioare, ori peste altă parte a trupului... .

— Așa o fi, d-le, ... da io-s om năcăjit, nu mă uit unde dau.

## ȘTIRI.

*Inceputuri de organizare și lucrare mai temeinică în despărțăminte Asociațiunii.* Desp. „Timișoara“ constatător din peste 100 comune se va desface în curând în mai multe despărțăminte, pentruca să se poată lucră mai cu spor. Un nou desp. se va face la Ciacova și altul la Buziaș. Se va organiza desp. „Vârșeț“ și al „Panciovei“. Desp. „Sân-Miclăușul mare“ se pregătește de prelegeri, de înființarea de biblioteci și agenturi, de încurajarea și ajutorarea tineretului dela meserii ș. a. La muncă mai spor-nică se mișcă desp. „Beiuș“, iar în părțile Chiorului este în ajun a se înființa un desp. cu scaunul în Șomcuta mare. Semne de regenerare se arată și în părțile Sătmarului și ale Maramurășului, la Lăpuș etc. Fie ca și în părțile numite să putem constată spor îmbucurător întru răspândirea culturii și bunăstării sub aripile „Asociațiunii“ și cu mijloacele propoveduite de ea.

*Școală cu analfabeții. Despărțământul Brad al „Asociațiunii” a început Duminecă în 11/24 Noemvrie școală cu analfabeții „adecă cu cei ce nu știu scrie și ceti”, care se va ține în fiecare Duminecă până la primăvară. Invățarea scrisului și cetitului se face după metoda sunetelor vii (Abcedar și instructiv de I. Vuia, după Gabel, Arad, tipografia diecezană), — cu multă ușurință și plăcere. În Dumineca întâiu au fost 30 de săteni între 17 și 50 de ani, în Dumineca a doua s’au înștiințat 60, iar în a treia peste 70. Pe lângă cetit și scris, oamenii vor mai căpăta și unele cunoștințe folositoare din constituția țării, Geografie și Aritmetică. Până acum au învățat, — cu învățătorul I. German, literile i, o, n, u și a, iar profesorii Dr. Radu și V. Boneu le-au vorbit despre organizarea comunei Brad și Geografia ei. Directorul desp. Dr. P. Oprișa și învățătorul M. Stoia le-au cetit câte-o scurtă bucată din scriitorii aleși ai noștri.*

Pentru cărturari despărțământul a pus la cale șezători literare, dintre cari întâia s’a ținut la 1 Decemvrie n., când dl Em. Comșa, director de bancă, a ținut o conferență „Despre Londra și Englezi”, cu 24 proiecțiuni cu Skiopticonul. Conferențarul a fost ascultat cu vie mulțămire de un public neobișnuit de numărös. În a doua șezătoare, ce va urmă în curând se vor face cunoscute lucrările scriitorilor noștri mai tineri. r.

*Continuarea prelegerilor în desp. „Orade”. După prelegerile dela 1 Dec. ținute în Giriș, au urmat prelegeri în comuna Sân-Lazar. Prelegerile au fost conduse de dl dir. al desp., Dr. Aurel Lazar. Au luat parte preoți, învățători și popor din comună și împrejurime. Dl director arată Insemnătatea „Asociațiunii”, secretarul desp., dl Iosif Tărău, a vorbit despre: „Ce folos dobândim după știința de carte peste tot, și ce după știința de carte romă nească”. S’a înființat o agentură și o bibliotecă poporală. Aceste începuturi de activitate în părțile bihorene sunt de un preț neșpus de mare. Fie ca ele să se urmeze neînterupt, luminând mințile și încălzind inimile poporațiunii noastre din acele părți.*

*Pășunatul în România este oprit prin ordin ministerial, pentru animalele din țara noastră.*

*Insoțiri pentru cultura și valorizarea iepurilor de casă. Asociațiunea agricultorilor ungari a hotărit să înființeze societăți pentru înaintarea culturii și valorizarea iepurilor de casă. Aceste însoțiri au să între în legătură cu secția pentru cultura iepurilor a Asociațiunii agricultorilor ungari (Budapesta, V. Alkotmány-uteza Nr. 31), care mijlocește înființarea Insoțirii.*

O cultură întinsă a acestor animale, acum când carnea a ajuns să fie așa de scumpă, ar fi foarte folositoare și săteanului nostru, îndeosebi celor mai lipsiți dintre ei.